

Akiken átléptek az országhatárok
(Szelmenc, a kettézárt falu)

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

10. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	15-16 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Annak bemutatása, hogy a történelem időnként alapvető módon szól bele az emberek személyes sorsába, és így sokszor olyan abszurd helyzetek jönnek létre, amelyek terhe csak az emberi kapcsolatok világában enyhíthető.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – család, családtörténet, közösség, magyarságtudat; társadalom – politika, kisebbség, esélyegyenlőtlenség; konfliktus – érdekellentét, előítélet; életmód – életminőség, érzelmek, szabadság, ünnepek; kultúra – multikulturalitás, népcsoportok; erkölcs és jog – szabályozás Tartalom: Magyarország és a Felvidék határainak változásai a 20. században. A határváltozások hatása az egyszerű emberek életére. Egy általánosnak tekinthető egyedi történet közös feldolgozása.
Megelőző tapasztalat	A 20. század határváltozásai Közép-Európában
Ajánlott továbbhaladási irány	A határok funkciójának átalakulása az Európai Unióban
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: identitás Önszabályozás: nyitottság A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: problémaazonosítás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, véleményalkotás, konfliktuskezelés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom; Földünk és környezetünk Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret; földrajz Modulokhoz: Együtt a Kárpát-medencében (szka210_16)
Támogató rendszer	Zelei Miklós: <i>A kettézárt falu.</i> (Adolf Buitenhuis fényképeivel.) Ister Kiadó és Kulturális Szolgáltató Iroda. Budapest, 2000 Zelei Miklós–Szigethy András: <i>A kettézárt falu.</i> Dokumentum-hangjáték 4 részben. Kossuth Rádió, 2005 Zelei Miklós: <i>A 342-es határkő.</i> Negyedszázad Kárpátalján. (Dokumentumregény CD-melléklettel) Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. Ungvár, 2006 Meghallgatás Szelmenc ügyében az amerikai kongresszus emberjogi frakciója előtt (Zelei Miklós, 2004. április 21., Washington, USA) http://www.zelei.hu/cikk-meghallgatas.html Trebitsch Péter rádióműsora (2006. január 27.): http://www.radio.hu/?cikk_id=96984

Módszertani ajánlás

A téma nagyon összetett, és feltételez egy viszonylag sokrétű előzetes tudást. Mindenképpen célszerű a ráhangoláshoz szánt feladatokat előzetesen kiadni, hogy elég idő maradjon az új anyag feldolgozásához. Feltételezhetően különböző mélységig lehet eljutni a kérdéskörrel az egyes osztályokban. Az A variánst a felkészültebb, a B variánst a kevésbé felkészült tanulócsoporthoz javasoljuk.

A beszélgetésekhez célszerű körben elhelyezni az ülőhelyeket. Szükséges eszközök: írás- és diavetítő vagy laptop és projektor, magnó, esetleg DVD.

A tanulócsoporthoz összetételét, érdeklődését, felkészültségét figyelembe véve a feldolgozás hangsúlya helyeződhet a történelmi-földrajzi változások követésére (Trianontól napjainkig), amihez illusztrációként szolgálnak az egyes emberi sorsok. De elképzelhető az is, hogy az egyéni történetek kerüljenek a középpontba, és ezek mögé vetítődik a történelmi-társadalmi kontextus.

Ennél a modulnál különös hangsúlyt kap a nemzeti identitás kérdése, mégpedig egy Kelet-Európára jellemző abszurd formában. Elképzelhető, hogy a gyerekek kicsit archaikusnak, távolinak érzékelik a szelmenciek történetét, hiszen erről a kérdéskörrel alig hallottak/hallottunk korábban. Nagyon fontos, hogy egyáltalán el tudják egyáltalán képzelni, mit jelenthet egy ilyen helyzet az ott élők számára. Sokat segíthet, ha a különben is „kis Berlinként” emlegetett falu történetéhez felidézzük a kettészelt Németország és a kettéosztott Berlin emlékét. Erről számos film készült, talán akadnak az osztályban olyan tanulók, akik látták egyiket-másikat. Mivel ennek a korosztálynak fejlett a humorérzéke, az ügy abszurditása jól érzékeltethető számukra például a *Határ villongások* című filmszatíra segítségével. Ha a pedagógus ezt szükségesnek és lehetségesnek tartja, a film megtekintésére nyilván a tanítási órán kívül, a feldolgozást követő időszakban kerülhet sor.

Bizonyos tények ismeretére feltétlenül szükség van a téma megértése érdekében, ezért ennek (a nem nagyszámú) tényanyagának a számonkérése indokolt. Fontos azonban az is, hogy visszajelzést kapjunk arról, vajon sikerült-e a diákok érdeklődését felkelteni a téma iránt.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

- P1 – Feladatléírás a szendvics-fólia készítéséhez (Így változtak a határok)
- P2 – Háttérinformációk (Szelmenc helyzetének alakulása, és a történelem fordulópontjai)
- P3 – Megoldókulcs a D2 feladatlap kitöltésének ellenőrzéséhez
- P4 – Írásvetítő fóliára nyomtatható, vagy poszterre írható szemléltető vázlat
- P5 – Kivetíthető képek (külön mappában)
- P6 – Háttérinformációk az Európai Unió kisebbségi politikájáról
- P7 – Megoldókulcs a Tudáspróba ellenőrzéséhez

P8 – Filmajánló (a foglalkozást követő délután megtekinthető film)

Tanulói segédletek

D1 – A kettészelt falu Kárpátalján (szemelvények)

A cikket annyi példányban kell lemásolni, ahány csoport dolgozik majd vele. A sokszorosítást követően minden példányt részekre kell vágni, és úgy kell odaadni a csoportoknak.

D2 – A kettészelt falu (csoportos feladatlap)

A lapot annyi példányban kell sokszorosítani, ahány csoport van.

D3 – Egy szelmenci asszony története (9 részben)

A történet minden részletét annyi példányban kell lemásolni, ahány tagúak a csoportok.

D4 – A határátkelő megnyitása (riportrészletek)

A kétféle szövegből összesen annyi példányra van szükség, hogy minden tanulónak jusson az egyikből vagy a másikkól.

D5 – Első napi bélyegző (riport)

Ha egyvalaki olvassa fel a szöveget, a lapból csak egy példányra van szükség.

D6 – Tudáspróba (egyéni feladatlap)

A lapból minden tanulónak szüksége van egy példányra.

D7 – Értékelő lap

A lapot a tanulók számának megfelelő mennyiségben kell sokszorosítani.